

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.12511787>

Accepted: 05.06.2024

Jung'un Perspektifinden Kişilik Gelişimi

Personality Development from Jung's Perspective

Bekir ERBEKİR

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü
bekir.erbekir@asbu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1838-7771>

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Yakın Doğu Üniversitesi, Fen ve Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC
meryemkaraaziz@neu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0085-612X>

Özet

Bu derleme makalesinin amacı kişilik gelişimini Carl Gustav Jung'un perspektifinden açıklamaktır. Kişilik gelişimi üzerine ortaya koyulan teoriler Hipokrat'a dek dayanmaktadır. Kişilik, bireyin doğumuyla gelen, kişiyi diğerlerden ayıran ve sonradan kazanılmış süregelen özellikler kişilik olarak nitelendirilmektedir. 1903 yılında Freud'un düşlerin yorumu adlı eserini okuyan Jung, Freud'dan fazlasıyla etkilenmiştir. Ancak Freud'un kuramının cinselliğe dayanması Jung'un düşünceleriyle uyuyamamış ve aralarının bozulmasına neden olmuştur. Bu görüş ayrılığıyla birlikte 1914 Freud ile resmen yollarını ayırır ve analitik psikolojik başlığı altında çalışmalarını sürdürür. Bütünleşme ve bireyselleşme olmak üzere insan hayatını iki temel bölümde ele alan Jung, bilinç, kişisel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışının insan ruhunu oluşturan bölümler olduğunu açıklamaktadır. Fakat Jung'un kişilik üzerine geliştirdiği teorisi bu sınırlar çerçevesinde değildir. Jung, tipolojinin etkisine dikkat çekerken, kişiliği dışadönük ve içedönük olarak tanımlamıştır. Ancak, dört işlevsel kişilik türünden bahsederek bunların içedönük veya dışadönük olabileceğini açıklar. Buna bağlı olarak iki tutum ile dört işlevi birleştiren Jung, sekiz psikolojik tip açıklamıştır.

Anahtar Kelimeler: Jung, kişilik, tipoloji, analitik psikoloji, içe dönük, dışa dönük

Abstract

The aim of this review article is to explain personality development from Carl Gustav Jung's perspective. Theories about personality development date back to Hippocrates. Personality is defined as the characteristics that come with the birth of an individual and distinguish him from others. Jung, who read Freud's book *The Interpretation of Dreams* in 1903, was greatly influenced by Freud. However, since Freud's theory was based on sexuality, it did not coincide with Jung's thoughts. With this difference of opinion, he officially parted ways with Freud in 1914 and continued his studies under the title of analytical psychology. Jung, who discusses human life in two basic parts: integration and individualization, explains that consciousness, personal unconscious and collective unconscious are the parts that make up the human soul. While drawing attention to the effect of typology, Jung defined personality as extrovert and introvert. However, he talks about four functional personality types and explains that they can be either introvert or extrovert. Accordingly, Jung, who combined two attitudes and four functions, explained eight psychological types.

Keywords: Jung, personality, typology, analytical psychology, introvert, extrovert

Giriş

Bir papazın oğlu olarak İsviçre’de 1875- 1961 yılında dünyaya gelen Carl Gustave Jung, babasını sevmesine rağmen onun zayıf bir insan olduğunu belirtmektedir (Doksat, 2014; Jung, 2001). Aynı zamanda annesinin de iki kişiliğinin olduğundan söz eder: bunlardan birincisinin sevecen ve kibar, diğersinin ise katı ve uzak olduğunu söyler. Annesinin bu davranışlarına bağlı olarak da Jung, ondan korkmalı mı yoksa onu sevmeli mi diye karar vermediğinden bahseder. Burada da aslında Freud’un aksine otoriter bir anneye sahip olması geliştirdiği kuramın ataerkil olmak yerine anaerkil olmasını neden olmuştur. Çocukluğunda kız kardeşiyle arasında 9 yaş olduğundan dolayı çocukluğu yalnız geçmiş ve bu yüzden de kendisini rahat atlatılmak adına kendi başına oyuncaklar ve oyunlar icat etmiştir. Kendini içe dönük bir çocuk olarak ifade eden Jung, aslında arkeolog olmayı arzulama asına rağmen tıp fakültesine gitmiştir. Üniversite döneminde katıldığı İspritzma adı verilen bazı şartlar altında ölümlerin ruhlarıyla haberleşmenin mümkün olduğu görüşüne dayalı deneyler İlgisini çekmiştir. Kendi iç dünyasını annesine benzeten Jung için bir tarafı modern ve ruhun sorunlarıyla ilgilenen entelektüel, diğers yanı orta çağ görünümü ve ilkeldi. Zürih Üniversitesine 25 yaşında başlamış ve uzun yıllar boyunca burada çalışmıştır. Ancak buradan kendi araştırmalarını yürütmek adına ayrılmıştır. 1936 yılında ise fahri profesör unvanını Harvard Üniversitesinde almıştır. 1961 yılında ise Küsnacht adlı şehirde ölmüştür. Freud’un Düşlerin Yorumu adlı eserini 1903 yılında okuyan Jung aslında Freud ile düşüncelerinin ne kadar birbirine benzediğini fark etmiştir. Buna bağlı olarak da hastaları üzerinde yaptığı gözlemlerde Freud’un haklı olduğunu gözlemlemiştir. 1907 yılındaysa Freud tarafından Viyana Bergstrasse 19 numaraya tanışmak üzere davet edilmiştir. 13 saat boyunca durmaksızın sohbet eden Freud ve Jung’un çok farklı kişilikleri olmasına rağmen Jung Freud’dan fazlasıyla etkilenmiştir. 1907-1913 yıllarında birlikte çalışan Jung ve Freud aralarında 20 yaş fark olmasından dolayı baba oğul ilişkisi kurmuştur. Jung’dan oğlum diye bahseden Freud, onu düşüncelerinin varisi ilan etmiştir. Yeni bir yöntem olan Freud’un psikanalitik terapisi, zihinsel ve sinirsel bozuklukları tedavi etmeyi amaçlıyordu. Bunun diğers yöntemlerden farklı olmasının nedeni Freud’un bilinçdışı kavramından yola çıkmasıydı. Ancak Freud’un kuramının cinselliğe dayanması Jung’un düşünceleriyle uyuyamamış ve aralarının bozulmasına neden olmuştur. Davranışlar üzerinde etki eden bastırılmış dürtüler Freud’a göre libido ifade ederken, Jung’a göre bu cinsel dürtüler ile sınırlandırılmamalıydı. Jung aslında libidoyu ruhsal enerji olarak tanınmaktaydı. Bu yüzden de libido kavramının uzaklaşarak psikolojik (psişik) enerji kavramını tercih etmiştir (Jung, 2001). Freud’un aksine, Jung, libidonun kaynağı bireyin içerisinde bulunduğu yaşantıdır. Bunu tıpkı, besinlerin tüketilerek fiziksel enerjiye dönüşmesine benzer şekilde olarak yaşantıların da ruhsal yapı tarafından tüketilerek psişik enerjiye dönüştürüldüğünün benzetmesini yaparak ifade eder (Hall & Nordby, 2016). Bu görüş ayrılığıyla birlikte 1914 Freud ile resmen yollarını ayırır ve analitik psikolojik başlığı altında çalışmalarını sürdürür (Jung, 2001).

Analitik Psikoloji

Analitik psikoloji, Carl Gustav Jung’un Freud’a karşı göstermiş olduğu eleştirel tavır ile birlikte Freud’dan ayrılarak kendi kuramını şekillendirmesiyle ortaya konmuş olmasına rağmen temeli psikanalize dayanmaktadır (Ukray, 2016). Jung, Freud’un yapısal model içerisinde ortaya koyduğu süperego, ego ve id kavramlarından uzaklaşarak, anima, animus, persona, arketipler ve gölge gibi yeni kavramları psişe olarak nitelendirdiği zihin içerisinde açıklamıştır (Ukray, 2014). Jung’un deneysel psikolojiden ayrılmasının nedeni aslında analitik psikoloji içerisinde duyu fonksiyonları, duygusal değişkenler ve düşünme süreçleri olmak üzere kişiye özgü olan fonksiyonları ilk önce ayırıp ve sonrasında bunları araştırmak adına deneysel etkiler uygulamamasıdır. Jung için diğers psikolojilerden kendi ortaya koyduğu analitik psikolojinin ilk

farklı analitik psikolojinin tersine, diğer psikolojilerin özellikle en karmaşık ve güç durumlarla başa çıkma konusunda çekingen oluşudur. Öte yandan ikinci bir farklılığın ise kullanılan yöntemler olduğunu ifade eder. Çünkü, analitik psikolojide araştırma yapmak için laboratuvarın dünya olduğunu ve deneklerinin sosyal çevresindeki kişiler, hastalar ve hatta insanın kendisi olduğunu söyler. Bu yüzden de titizlikle kurulan bir laboratuvar ortamı ve ekipmanları bulunmaz. Dolayısıyla, kullanılan materyallerin yalnızca kişilerin korkuları ve/veya acıları, umutları, neşeleri ve hatalarıdır (Jung, 2015b). Ayrıca, analitik psikoloji kuramında Carl Gustav Jung, hekimin de denek olarak betimlenmesi gibi noktalara dikkat çekmiştir. Analitik psikolojide, Jung arketiplerin temelinde yer alan resimler ve imgeler bağlamında çalışmalarını sürdürmekteydi. Dolayısıyla, Jung, imgelerin karmaşıklığı ve anlamlılığını tanımlayan cümlelerin açık oluşundan dolayı farklı olarak değerlendirilir (Jung, 2003).

Resim 1: Arketipler

Kişilik

Türk Dil Kurumu (TDK) ise kişilik kavramını, kişiye özgü belirli nitelik, ruhsal ve manevi özelliklerin tümü şeklinde açıklamaktadır (TDK, 2012). Kişilik tanımlaması, gelişimi ve sınıflandırılmaları noktasında psikoloji bilimi içerisinde düşünce ayrışmaları ve tartışmaları meydana gelmiştir. Kişiliğin sınıflandırılma ve tanımlandırılma geçmişine bakıldığında Hipokrat' a kadar dayandığı görülmektedir. Güncel zamanda kişilik konusunda benimsenen ekolden ekole tanımlamalar değişiklik gösterse de geçmişe göre kişilik tanımı konusunda fikir birliğine ulaşıldığı görülmektedir. Genel anlamıyla kişiliğe bakıldığında kişileri bireysel başlıca karakteristik özellikler, temel özellikler, biriciklik, tutarlı oluş, sabitlik ve sürengenlik ve kendi kişilik özelliklerinin toplamının meydana getirdiği bir yapı olarak görülmektedir (Bilsen, 2020). Öte yandan kişilik, Latince'de persona kelimesinden gelmektedir. Eski Roma ve Yunan tiyatrolarında ise personanın yüze takılan maske olarak nitelendirildiği ifade edilmektedir. İnsana ait dürtülerin ve arzuların belirli kalıplar aracılığıyla kişilerin kendine ait maskelerini yaratmasına neden olabilmektedir. Kişiler, bu maskelerle birlikte dış dünya ile bağlantı kurar ve dış dünya bireylerde etkiler yaratmaktadır (Kurt, 2011). Kısacası, genel anlamda doğduğu andan itibaren birey ile birlikte gelen, kişiyi diğerlerden ayıran ve sonradan kazanılmış sürengen özellikle kişilik olarak nitelendirilmektedir (Taymur & Türkçapar, 2012). Psikanalitik kuramın kurucu Sigmund Freud'a göre ise id, ego ve süperegö kişiliği oluşturmaktadır (Ünlü, 2001). İd, kişiliğin dürtülerinin yer aldığı kısmıdır. Freud'a göre kişiler cinsellik ve saldırganlıkla dünyaya

gelmektedir. Süperegö ise kişinin ahlakı kısmı olarak değerlendirilirken, egonun id ve süperegö arasında dengeyi kuran kısım olarak değerlendirilmektedir. Freud bu üç kısmın birleşerek dinamik bir yapı olan kişiliği oluşturduğunu ifade etmektedir (Boeree, 1997; Gürses & Kılavuz, 2016). Sigmund Freud'un öğrencisi olan Carl Gustav Jung ise cinsellik konusuna Freud'un gerektiğinden çok daha fazla vurgu yaptığı görüşünü savunarak analitik psikolojiyi ortaya koymuştur. Freud ile Jung arasında yaşanan ayrılığın temel nedeni libidonun niteliği noktasındadır. Jung, libidoyu yaşam enerjisi olarak kullanırken, Freud cinsel içerikli olduğunu savunmaktadır. Libido Jung'a göre, yaşamın amaçlarına hizmet eden doğal bir enerjidir. Soya çekme ve ırk kavramları kişilik gelişimi adına oldukça önemli kavramlar olarak ön plana çıkmaktadır. Fakat Jung'un kişilik üzerine geliştirdiği teorisi bu sınırlar çerçevesinde değildir (Turan, 2009). Jung, kişiliğin yapısının bilinç, bireysel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışından olarak adlandırdığı üç farklı düzeyde işlevini sürdüren bir dizi sistemden oluştuğunu ifade eder (Jung, 1936). Jung, kişiliğin önemli bir bölümünü benlik ve bilinçdışının oluşturduğunu ifade etmektedir. Kişilerin, davranışlarında hem gelecek karşı yapılanma hem de geçmişten gelen bir etkilenmenin varlığı söz konusudur (Turan, 2009). Tipolojinin etkisine dikkat çeken Jung, kişiliği dışadönük ve içedönük olarak tanımlamıştır (Taymur & Türkçapar, 2012). Dış dünyanın etkilerini reddeden ve içine kapanık özelliklere sahip olanlar içe dönük tip olarak nitelendirilirken, dış dünyaya açık olma özellikleri gösteren kişiler ise dışa dönüş olarak nitelendirilmektedir (Çelik, 2004). Diğer taraftan psişe kavramından söz eden Jung, bu kavramı kişiliğin bütünü olarak tanımlamıştır. Ayrıca, psişenin devamlı olarak hareket içerisinde olan ve kendi kendini organize edebilen dinamik bir sistem olarak Jung tarafından nitelendirilmiştir (Turan, 2009).

Kişiliğin Gelişimi

İnsan yaşamını bütünleşme ve bireyselleşme olarak iki ana kısımda tanımlayan Jung, ilk bölüm olan bütünleşmede ruhsal tarafların ve kültürel alanların önem kazandığını ifade ederken, öte yandan bireyselleşmede ise bireylerin biyolojik nitelikler ile toplumsal noktalara vurgu yapmaktadır (Ukray, 2016).

Bireyselleşme: Bir bütün olarak ayrışmamış şekilde yaşamına başlayan bireyler hayatlarını sürdürdükçe kişiliklerinde yer alan sistemler kendi içlerinde birbirlerinden farklılık göstermeye başlamaktadır. Bunun yanında sistemlerin her biri yine kendi içlerinde de ayrılaşma sergilemektedir (Geçtan, 2014).

Bütünleşme: Bütünleşme, bireyselleşme kavramıyla iç içe olarak değerlendirilen bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte bireyselleşen bireylerin kişiliğinin barındırdığı tüm yanları ve kişiliğinin birbirine karşıt olan tüm nitelikleri birleşerek ben arketipini meydana getirmektedir (Ukray, 2016).

Mandala: Mandala, ölümsüz zihnin sonsuza kadar var olacak yeniden yaratılışı, değiştirme ve biçimlendirme olarak Jung tarafından tanımlanmıştır. Ona göre, insanın hayatında var olanların tümünün iyi olduğu süre boyunca uyumlu olmasına rağmen kendini aldatmaya tahammül edemeyen benliği/bütünlüğüdür. Mandalalar aynı zamanda şifreler olarak değerlendirilmektedir. Bu şifreler benliğin durumunun nasıl olduğunun işaretleridir. Buna bağlı olarak mandalaların, bireylerin benliğinin tümünün devinimini gördüğü söylenebilir (Jung, 2017). "Mandala Simgeçiliği Üstüne" adlı makalesinde Jung, elli üç farklı mandala olduğunu ifade etmektedir. Mandalalar, içerisinde psişenin simgeleri olarak değerlendirilen karmaşık desenleri olan yuvarlak şekillerdir. Mandala şekillerini hastalar çizerken çoğunlukla bunun aslında üzerlerinde sakinleştirdiği Jung tarafından dile getirilmektedir (Hall & Nordby, 2006).

1916 yılında ilk mandalayı çizer. Jung, Birinci Dünya Savaşı sonuna gelen süreçte mandala, Jung'un karanlığından uzaklaşabilmesi adına önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir (Jung, 2017). Bununla birlikte de yalnızca hastaların değil, aynı zamanda Jung üzerinde de mandalanın sakinleştirici bir etkisinin var olduğu söylenebilir.

Resim 2: Jung'un Mandala Örneği

Kişilik Tutumları

Psikolojide Jung'a göre insanların ruhsal yapılarını etkileyen davranış biçimleri iki şekilde ortaya çıkmaktadır (Jung, 2006). Bu davranışlar dışadönük ve içedönük davranışlar olurken bunların zekâ gibi genetik özellikleri barındırdığı söylenebilir. Dolayısıyla, dışadönük davranışlar sergileyen kişilerin sosyal baskı ve motivasyona açık olmayan, içedönükler ise tam tersi bir şekilde sosyal baskı ile motivasyona açık özelliklere sahiptir (İnceoğlu, 2011).

İçedönüklük: Burada davranış için belirleyici olan ölçütler daha kişiye özgü olarak değerlendirilir (İsen & Batmaz, 2006). Bu bireyler çoğunlukla duygu, fantezi, düşünce ve hayal gibi kendi iç dünyalarına dönük olmayı tercih ederler (Sayar & Dinç, 2008). Dolayısıyla, içedönük davranışlar Jung'a göre geri çekilme niteliğine sahip olmaktadır. Psişik enerji, içedönüklerde içeriye doğru akmakta, bireysel faktörlere yoğunlaşmakta ve temel etken olarak iç gereksinim ön plana çıkmaktadır. Bu davranış şekli Jung tarafından içedönüklük olarak nitelendirilmektedir (Fordham,2015). Buna bağlı olarak, içe dönmeyi kullanan içedönükler, kendilerine yönelirler ve böylece yalnızlığı seven sessiz tipler olarak görülürler (Magnavita, 2016).

Dışadönüklük: Dışadönüklük, verilen tepkiler ve uyumun, normlara, objelere, kolektif değerlere göre şekillenmesini ifade eder (İsen, Batmaz, 2006). Bu bireyler, ötekilere göre düşünceleri şekillendiren ve ona göre eylemlerini sergileyen, ilgilerini öznelere yerine objelere yönelten ve kişisel olarak dış dünyaya dönük kişiler olarak değerlendirilir (Jung, 2006). Burada içedönük bireylerin aksine psişik enerjinin yönelimi dışa doğru olmaktadır. Ayrıca, insanlar, objeler ve olaylara olan ilgi, sosyalleşme düzeyi ve bunlara dair bağlılık özelliklere dışadönük davranışlar içerisinde barındırılmaktadır (Fordham, 2015).

Kişiliğin İşlevleri

Dört ana işlev olarak duygu, düşünme, duyum ve sezgi kişiliğin işlevleri olarak değerlendirilir.

Duygu: Dünyanın duygulara dayandırılarak kötü veya iyi ya da uygun olmayan olarak algılanmasıdır (Jung, 2016). Duygu, kişiye herhangi bir durumun veya olgunun hoş olup olmadığına ilişkin veriyi iletmektedir. Genellikle, duygu işlevine sahip olan, yaratıcı ve sıcakkanlı bireylerde güçlü değerlere tutunma eğilimi sergileme ve sosyal ilişkilerin önemli olması durumu ön plana çıkmaktadır (Snowden, 2012).

Düşünme: Bireylerin durumları, bireyleri ya da olayları algılaması, anlamlandırması, tanınması, öğrenmesi, muhakeme edebilmesi ve değerlendirmesi çoğunlukla sözel olarak mantıksal sonuçlar elde edebilmesine imkân sağlayan düşünme işlevidir (Jung, 2016).

Duyum: Algılama ve duyumsamaya gönderme yapan Jung, bireylere dış dünyada herhangi bir şeyin varlığının haberini duyumsamanın verdiği ve ayrıca söz konusu şeyin görüntüsünün nasıl olduğunun haberini iletildiğini ifade etmiştir. Objelerin dış dünyada görüntüsünün nasıl olduğu ya da sözcüklerin seslerinin neye benziyor olabileceği gibi durumlar ile ele alınan ve bu tür birey genellikle duyu organları ile birlikte algılanan bilinçli izlenimlere dayanmaktadır (Snowden, 2012).

Sezgi: Duygu veya düşünce işlevlerinden herhangi birinin etkisi dışında bireylerin hayatlarını sezgileri bağlamında değerlendirmesidir. Çoğunlukla mantık ve yargılamaya dayandırılmadan gelecek yaşamda gerçekleşme olasılığına ilişkin kimi düşüncelerin, duyguların ve tahminlerin içgüdüsel olarak hissedilmesi sezgi olarak değerlendirilir (Ukray, 2016). Bu dört işlevin dördünde bireyde olmasına dair çoğunlukla Jung; bunlardan yalnızca birinin ağır bastığını ve böylece kişilerin zihinsel, toplumsal ve kültürel durumlarına ilişkin değişim gösterdiğini dile getirmektedir (Jung, 2006).

Psikolojik Tipler

Kişiliğin dört ana işlevlerinden biri dışadönük ya da içedönük olabilmektedir. Buna bağlı olarak Jung, iki tutum ve dört işlevi bir araya getirerek sekiz adet psikolojik tip ortaya koymuştur (Snowden, 2012). Psikolojik tipleri, bireylerin geçmiş yaşam deneyimleri ve geleceğe ilişkin umut ve beklentilerinin kişinin davranışlarıyla kişilik yapısına etki etmesi, bireylerin sürekli bir yaratıcı gelişimin içerisinde olması ve bireylerin yapılarının değişim ve öğrenmeye açık olmak üzere üç temel hipoteze Jung tarafından dayandırılmaktadır (Selvi, 2011). Sekiz farklı tip tanımlayan Jung, bunların bireylerde yalnızca tek bir işlevde gelişmesinin mümkün olmadığını ifade eder (Sambur, 2005).

Dışa Dönük Tipler

Dışadönük Düşünen Tip: Etrafında bulunan nesnelere ve onları öğrenmek adına o yöne enerjisini veren dış dünya üzerine bilgi edinerek bunları anlamlandırabilen, düzen ve mantıktan hoşnut olan kişiler dışadönük düşünen tip olarak değerlendirilir (Ukray, 2016). Psişik enerjisini dış dünyaya ve dış dünyadaki başarılarla yönelten, tüm davranışları ve düşünceleri nesnel bilgilerin analizinin temeline alarak dışadönük düşünen tip, olgu ve olayları seven, sorunlarla baş etmede usta olan tip olarak ifade edilmektedir (Snowden, 2012).

Dışadönük Hisseden Tip: Dış dünyaya uyumunu iyi bir şekilde sağlayan dışadönük hisseden tipler, akran grupları ile de uyumlu olan kişilerdir. Otoriteye ve geleneklere saygı duydukları için uyumları daha kolaydır (Snowden, 2012).

Dışadönük Duyusal Tip: Son derece pratik ve olgun kişiler olarak değerlendirilen bu tipler, nesnel dünyadaki objeleri ve duyumları aşırı derece fazla önemseyen kişilerdir (Snowden, 2012). Akıldışı olmasına rağmen gerçekçi, tuttuğunu koparan gibi özellikler barındıran bu

tipolojinin çoğunlukla erkeklerde görüldüğü söylenebilir. Bu tipler nesnel dünyanın anlamlı hakkında düşünmeyen ve zevkleriyle eğlenceye meraklı olan kişilerdir.

Dışadönük Sezgisel Tip: Bu tip içerisinde yer alan kişiler, herhangi bir problem ile karşı karşıya geldiği noktada olayları etraflıca değerlendirmekten, farklı perspektifleri ele almaktan keyif alan bireyler olarak değerlendirilir (Snowden,2012). Bu kişiler, geleneksellikten uzak ve toplumsal adetlere karşı hoşnutsuzluk göstermekte ve yenilikler için uğraş verse de tutarsızlık sergileyebilen kişilik olarak nitelendirilmektedir (Ukray, 2016).

İçedönük Tipler

İçedönük Düşünen Tip: Dış dünyada yaşananlar yerine daha çok entelektüel fikirler ile ilgilenen ve bunların yer aldığı iç dünyaya eğilimi olan bu tip, kendi kişiliklerine bağlı olarak yoğun düşünceleri bulunan ve devamlı soru sorma eğilimi gösteren kişiler içe dönük düşünen tip olarak değerlendirilir (Snowden, 2012).

İçedönük Hisseden Tip: nesnel dünyada duygularını gizleyen, sessiz, sosyal çevresi sınırlı, duyarlı ve ötekilerle ilişki kurmada sıkıntı çekme gibi özelliklerin yer aldığı bu tipolojiye genelde kadınlarda rastlanmaktadır (Ukray, 2016). Bu bireylerin sakinliği, müziği, şiiri seven ve dış dünyayı önemsemeyen bir kişilik yapılanmasına sahip oldukları söylenebilir (Snowden, 2012).

İçedönük Duyusal Tip: İçsel ve öznel açıdan yaşanan duyumsama bu tipte önemli olan noktadır. Dış dünyadaki objelerin bu kişiler için bir önemi olmamasının yanında, duyuları bu bireylerde çok fazla olduğundan dolayı ötekiler tarafından erişilemez gibi görülebilir ve diğerlerine kendini açıklama konusunda sıkıntı yaşayabilir (Snowden, 2012).

İçedönük Sezgisel Tip: Eksantrik ve mistik tip olarak nitelendirilen bu tipler kolektif bilinçdışı ile aşırı derece ilgilenen, kehanet rüyaları ve hayaller gören kişilerdir (Ukray, 2016). Bunlar çoğunlukla içsel dünyalarındaki düşler, hayaller ve dinsel aydınlanmalar konusunda uğraş vermekte ve bunları yordayabilmek adına çaba sarf etmektedir (Snowden,2012).

Sonuç

Carl Gustav Jung'un hayatı, analitik psikolojisinin temel kavramları ve kişilik gelişimi üzerine yoğunlaşan bu derleme çalışmasında Jung'un yaşam öyküsü, onun kişisel deneyimlerinin ve profesyonel gelişiminin izlerine dikkat çekilmektedir. Ayrıca, bu derleme makalede, Jung'un Freud'dan ayrılmasından sonra geliştirdiği kendi psikolojik yaklaşımı olan analitik psikolojinin hem gelişimini hem de kişilik gelişiminin tanımlanması açıklanmaktadır.

Carl Gustav Jung, papaz bir babanın oğlu olması ve aynı zamanda da dindar bir ailenin kızı olan bir annenin oğlu olarak dünyaya gelmesiyle birlikte aslında hem büyüdüğü ortam hem de yetiştirilme tarzının geliştirmiş olduğu analitik psikoloji kuramının oluşumu etkilemiştir. Kişiliğe bakıldığında tarihsel süreçte kişilik tanımlanması üzerine farklı farklı açıklamalar bulunmaktadır. Jung ise kişiliğin önemli bir bölümünü benlik ve bilinçdışının oluşturduğunu ifade etmektedir. Ruhsal yapıdan bahsederken Carl Gustav Jung, ruhsal yapının kolektif bilinçdışı ve bireysel bilinçdışını kapsadığından ve ruhsal yapının enerji kaynağının libido olduğundan söz eder. Ona göre psişik enerji olarak nitelendirilen libidonun öncelikli görevi kişiliğin işleyişini sağlamaktır. Kişiliğin yapısının bilinç, kişisel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışı olarak adlandırdığı düzeylerdeki sistemlerden oluştuğunu ifade eder. Kişilik gelişimi noktasında insan yaşamını bütünleşme ve bireyselleşme olarak iki ana kısımda tanımlayan

Jung, kültürel alanlara, biyolojik niteliklere ve toplumsal noktalara vurgu yapmaktadır. Öte yandan Jung'un analitik psikoloji kuramı ile deneysel psikolojiden ayrılan noktalarından biri olarak da aslında araştırma yapmak adına deneklerin sosyal çevredeki bireylerden ve kişinin kendisi olduğunu söyler. Ayrıca, Jung'un önemli kavramlarından biri olan mandala Jung'un kuramı içerisinde önemli bir noktada yer almaktadır. Mandala, birçok kültürde bulunan ve Jung'un sembolik olarak değer verdiği bir motiftir. Jung'a göre, mandala, bütünlüğünü temsil eder. Bu sembol, kişinin bilinçdışıyla bağlantı kurmasına ve içsel dünyasını anlamasına yardımcı olabilir. Jung, Mandala şekillerini hastalar çizerken çoğunlukla bunun sakinleştirici olduğunu ifade etmektedir.

Sonuç olarak, Freud'un öğrencisi ve düşüncelerinin varisi olarak nitelendirilen Carl Gustav Jung, Freud'un cinsellik konusuna gerektiğinden fazla vurgu yaptığını düşünerek Freud'dan ayrılarak analitik psikoloji kuramını ortaya koymuştur. Freud libidonun kaynağının cinsellik olduğunu vurgularken, Jung bu kaynağın yaşantılardan oluşturduğunu ifade eder. Buna bağlı olarak da psişik enerjinin öncelikli görevi kişiliğin işleyişini sağlamaktır. Jung, aynı zamanda kişiliğin, analitik psikoloji içerisinde dışadönük ve içedönük yönleri, işlevleri ve psikolojik tipleri barındırdığından söz eder. İki tutum olarak dışadönük tipler ve içedönük tiplerden bahseden Jung, her bir tutum için düşünen, hisseden, duyumsayan ve sezgisel olmak üzere dört işlevden bahsederek sekiz psikolojik tip ile kuramındaki tipolojiyi oluşturmuştur. Jung bunların saf formunda nadiren bulunduğunu ve tiplerin işlevlerinin değişebileceğinden söz eder. Son olarak, gelecek çalışmalarda ego, persona ve gölge kavramlarının da ele alınarak Jung'un kişilik ve kişilik gelişimi hakkındaki bakış açısının daha detaylı bir şekilde ele alınması önerilmektedir.

Kaynakça

- Bilsen, O., Z. (2020). *Kişilik: Tanımı, Kişilik Bozuklukları ve Yapılan Çalışmalar*. İstanbul: Efe Akademi.
- Boeree, C. G. (1997). Carl Jung 1875-1961. *Personality Theories*, 8(29).
- Çelik, Â. (2004). *Dini Değerler Bağlamında Kişilik Gelişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Fordham, F. (2015). *Jung Psikolojisinin Ana Hatları*, A. Yalçiner. (Çev.).9. Basım. İstanbul: Say.
- Gökalp, N. (2010). *Psikoloji Felsefesi*, 1.Baskı. Ankara: Ebabel.
- Hall, C., S. & Nordby, V., J. (2006). *Jung Psikolojisinin Ana Çizgileri*, E. Gürol. (Çev.).1. Basım. İstanbul: Cem.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum Algı İletişim*, 6.Baskı. İstanbul: Siyasal.
- Jung, C.G. (1936). The Concept of the Collective Unconscious. *Journal of St. Bartholomew's Hospital* , 99-104.
- Jung, C.G. (2006). *Analitik Psikoloji*. E. Gürol. (Çev.). 2.Baskı. İstanbul: Payel.
- Jung, C.G. (2016). *İnsan Ruhuna Yöneliş*, E. Büyükinal.(Çev.). 10. Baskı. İstanbul: Say.
- Kurt, W., N. (2011). *Motivation and Personality: An Examination of the Big Five Personality Trait Factors and Their Relationship with Sales Performance in a Non-Cash Incentive Program*, Capella University, Minnesota. s. 15.
- Gürses, İ., & Kılavuz, M., A. (2016). Kuşakların ahlâkî değerleri birlikte öğrenmesi: Kohlberg'in ahlâkî gelişim kuramı açısından bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 97-117.
- Magnavita, J., J. (2016). *Kişilik Kuramları*, Psikoterapi Enstitüsü. (Çev.). 1.Baskı. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Sambur, B. (2005). *Bireyselleşme Yolu: Jung'un Psikoloji Teorisi*. Ankara: Elis.
- Snowden, R. (2012). *Jung Kilit Fikirler*, K. Atakay. (Çev.). İstanbul: Optimist.
- Sayar, K. & Dinç. M. (2008). *Psikolojiye Giriş*, 1.Basım. İstanbul: Dem.

- Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2012). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Taymur, İ., & Türkçapar M., H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*; 4:154-177.
- Turan, Y. (2009). *Kişilik Özellikleri ve Dinsel Yönelimler Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, İstanbul.
- Ukray, M. (2016). *Jung Psikolojisi*, Ankara: Yason.
- İsen, G. & Batmaz, V. (2006). *Ben ve Toplum*, 1.Basım. İstanbul: Salyangoz.
- Ünlü, S. (2001). *Kişilik Kuramları*, Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi.